

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

תוכן

- א. אין מעברין אלא אדר ..... 1.
- ב. שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום ..... 1.
- ג. דלא טרח איניש למיגר ביתא לבציר מתלתין יומין ..... 2.
- ד. ששה עשר בניסן ראש השנה לעומר ..... 3.

דף ז.

א. אין מעברין אלא אדר

שנה מעוברת¹ היא שנה שמוסיפין בה חדש², ואין מוסיפין לעולם אלא אדר ואם עיברו חודש אחר אינו מעובר, ועושין אותה שנה שני אדרין אדר ראשון ואדר שני, ומפני מה מוסיפין חדש זה³, מפני זמן האביב כדי שיהא הפסח באותו זמן שנאמר שמור את חדש האביב שיהיה חדש זה בזמן האביב, ולולא הוספת החדש הזה היה הפסח בא פעמים בימות החמה ופעמים בימות הגשמים.

ובזמן חכמי המשנה היה עיבור השנה נקבע על פי בית דין שהיו דנים אם לעבר או לאו, אך עתה הכל לפי חשבון הלוח.

ולפיכך כדי להתאים את שנת הלבנה לשנת החמה חישובו ומצאו שבמחזור של תשע עשרה שנה מצטרפים ההפרשים ביניהם לשבעה חודשים, כלומר, שבכל תשע עשרה שנים צריך להוסיף שבעה חודשים. מכאן קבעו, שבכל מחזור של תשע עשרה שנים תהיינה שבע שנים מעוברות בנות שלושה עשר חודש, ושתיים עשרה שנים פשוטות בנות שנים עשר חודש. השנים המעוברות נקבעו בתוך המחזור בסדר דלקמן: השלישית, השישית, השמינית, האחת עשרה, הארבע עשרה, השבע עשרה והתשע עשרה. כלומר, שבשנים הללו יש שני חודשי אדר, אדר ראשון ואדר שני. השנה שנת התשפ"ב אנו בשנה ששית למחזור מספר 305 ולכן השנה מעוברת.

ב. שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום

¹ רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ד הלכה א

² ונקראת שנה מעוברת שדומה לאשה מעוברת שנוסף בה הולד ה"נ נוסף בה חדש ואם הוסיפו יותר מחדש כגון ל"א יום או פחות מחדש כגון כ"ח יום אינה מעוברת

³ מלשון זה נשמע שהתוספת הנו אדר השני ובירושלמי מגילה פ"א ה"ה נחלקו בזה ועיין בתוס' ר"ה י"ט ב' ד"ה אדר שס"ל שבראשון הו התוספת.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

כבר התבאר במסכת פסחים דף ו. שחכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל, דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח, ומחמשה באייר ואילך ידרשו הלכות עצרת, ומי"ד באלול ואילך ידרשו הלכות החג. לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום, ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו, כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום.

ותקנה זו לא נתבטלה מישראל אף לאחר שחרב בית המקדש, שכל חכם היה שונה לתלמידיו הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהלכותיו וידעו המעשה אשר יעשון, ולהמון עם היו דורשים הלכות הרגל בשבת שלפניו שבשבת זו היו מתקבצין כל העם מכל הכפרים לשמוע הלכות הרגל מפי החכם.

לפיכך נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח, והלכות החג דורש בשבת שובה. אבל שבועות אין בו הלכות מיוחדות שכל איסור והיתר הנוהגין בו נוהגין גם כן בפסח וסוכות.

והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון ולא כמו שנוהגין עכשיו. ובדורות הללו שאין החכם שונה לתלמידיו הלכות (לפי שהכל כתוב בספר) מצוה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה⁴.

שהתנדב משלו – כשריין, בלבד שימסרם לצבור. – פשיטא! מהו דתימא: ליהוש שמא

דף ז:

ג. דלא טרח איניש למיגר ביתא לבציר מתלתין יומין

המשכיר בית להבירו סתם ולא עשו חוזה על תאריך תום השכירות⁵ וא"ל אתה תתן לי בעד שכירות ביתי כל חודש כך וכך, אינו יכול להוציאו עד

⁴ כל זה משו"ע הגר"ז תכט

⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ שיב ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

שיודיענו ל' יום מקודם כדי לבקש מקום ולא יהא מושלך בדרך⁶, ולסוף השלשים יצא. וי"א⁷ שאפילו אם השכיר לו סתם ללא חוזה על תאריך היציאה וללא סיכום כלל וגם לא הזכירו זמני תשלומים אינו יכול להוציא עד שיודיענו ל' יום מקודם שמסתמא אינו שוכר בפחות מל' יום.

ואם המנהג בעיר ששוכרי דירות אין שוכרין לפחות משנה, גם השוכר סתם אינו פחות משנה⁸.

ובערים גדולות שקשה למצור דירה צריך להודיעו שנים עשר חודש קודם, ולכן על המשכיר להשכיר בכפוף לחוזה כדי שיוכל לפנות כשירצה⁹.

כשם שאין המשכיר¹⁰ יכול להוציא את השוכר ללא הודעה מוקדמת, כך אין השוכר יכול לצאת בלי הודעה מוקדמת, אא"כ ישלם שכרו, או ימציא לו שוכר אחר.

ד. ששה עשר בניסן ראש השנה לעומר

כבר התבאר במסכת סוכה דף מא. שאסור¹¹ לאכול חדש מתבואת חמשת המינים והם: חיטה, שעורה, כוסמת¹², שיפון, ושבולת שועל אף בזמן הזה בין לחם בין קלי בין כרמל עד תחילת ליל י"ז בניסן, שנאמר (ויקרא כג פסוק יד) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכֶרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וּלְחֶם וְקָלִי וְכֶרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְגו' עד ועד בכלל אלא שבזמן שבית המקדש קיים משקרב העומר ביום ט"ז הותר החדש בירושלים מיד¹³, שנאמר (שם) עַד הֵבִיאֲכֶם אֶת קַרְבֵּן אֱלֹהֵיכֶם, והמקומות הרחוקין מותרין אחר הצות¹⁴, שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר הצות, אבל עכשיו שאין לנו קרבן הרי

⁶ דעת הסמ"ע שאז השוכר סומך ע"ז דיקח שכירותו כל חודש ולא יוציאנו, משו"ה צריך להודיעו ל' יום מקודם, אבל בהשכירו סתם יכול להוציא מידשיד השוכר על התחנתנה

⁷ דעת הש"ך שם והשיג על דעת הסמ"ע.

⁸ ערוך השולחן שם יב

⁹ שם טו

¹⁰ שו"ע שם ז

¹¹ שו"ע ונו"כ תפטי י

¹² עיין תשובות וההגות ח"א שב דכוסמת הנמכר היום בחנויות אינה מחמשת המינים אלא היא מין קמניות וכן "קוואקר" שלנו י"א שאינו שיבולת שועל ועיין אנציקלופדיה תלמודית כרך ז ערך דגן שבאנגלית חיטה היא Wheat שעורה Barley כוסמין הם Ricewheat שבולת שועל Oats (ולדעת הערוך secale בלטינית) שיפון Rye (ולדעת הערוך Triticum spelta בלטינית)

¹³ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק י הלכה ב

¹⁴ וחושבים הצות היום של ירושלים, לא הצות של אותם המקומות. (פהמ"ש להרמב"ם במשנה מנחות סח

ע"א)

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

עצם היום מתיר, כלומר לאחר שעבר כל עצם היום¹⁵. ולכן בזמן הזה, שאין עומר, אסור כל יום ט"ז בניסן מן התורה¹⁶.

ובגולה כשלא היו יודעים יום שנקבע בו החודש בארץ ישראל היו אסורין לאכול חדש גם כל יום י"ז עד תחילת ליל י"ח, לפי שהוא ספק של תורה שהחדש אסור גם בחוץ לארץ מן התורה, שנאמר (שם) חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם וְגַם עֲכָשְׁוּ שֶׁאֵנוּ יוֹדְעִים יוֹם קְבִיעוֹת הַחֹדֶשׁ אֵין לְשִׁנוֹת מִנְהַג אֲבוֹתֵינוּ¹⁷.

איסור החדש נוהג בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוץ לארץ, בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים. בין בפני הבית בין שלא בפני הבית¹⁸ וי"א שאין איסור חדש נוהג בתבואה של נכרי. וי"א שאין איסור חדש נוהג אלא רק במקומות הסמוכין לארץ ישראל כגון מערים ובבל אבל בשאר מדינות חו"ל אינו נוהג¹⁹. וכל בעל נפש לא יסמוך על המתירים הללו ויחמיר לעצמו כל מה שאפשר לו כי להרבה גדולי הראשונים הוא איסור דאורייתא. בכל מה שאפשר לו²⁰ כחסכת רוב הראשונים והאחרונים²¹ שחדש נוהג מן התורה אף בחו"ל בכל מקום וגם בשל נכרים²².

¹⁵ ובזמן הבית אם לא הביאו את העומר דעת השג"א שדינו כבזמן הזה שיום הנף מתיר ואילו דעת המנ"ח שגם אות ג שאסור עד הקרבת העומר בשנה הבאה.

¹⁶ ודעת המאירי סו"פ ערבי פסחים והגמ"י פ"י ה"ב, שמן התורה האיר המזרח מתיר שלא בזמן המקדש, ור' יוחנן בן זכאי תקנה הוא שהתקין שיהא כל היום אסור משום מהרה יבנה המקדש ועי' שאנ"א החדשות סי' ו שעמד על דעת הרמב"ם למה לא פסק בן.

¹⁷ מ"ב שם

¹⁸ שו"ע יו"ד רצ"ג סעי' ב "מדכתיב ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו' בכל מושבותיכם משמע מזה דאף בחוץ לארץ נוהג איסור עד עצם היום דהיינו יום הבאת קרבן שהוא ט"ז בניסן" (מ"ב שם מה) ועיין בשדי חמד אסיפת דינים מערכת חדש בארוכה מגדולי ראשונים ואחרונים המתירים חדש בחו"ל ובשל נכרים ומסיים שם שזה מנהג הקדמונים שאוכלין ושותין שיכר של תבואה חדשה וכן נהוג עלמא להתיר ואין כח בשום אדם להרהר אחר המנהג ועיין בדעת תורה סי' תנד סעי' ד ובשד"ח מערכת חמץ ומצה סי' י אות טז שמ"מ למצת מצוה נכון להקפיד שלא לקחת מתבואה חדשה דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה אם לא בשעת הדחק

²⁰ עיין בתשובות והנהגות ח"א סי' תרצה דאף הגדולים שהקלו היינו דוקא בימיהם במדינות פולין ורוסיה שהיה קשה מאד להשיג תבואת ישן אבל בימינו שאין סירחא כלל להשיג תבואה שאין בה איסור חדש ודאי אין להקל

²¹ "דהלא לגדולי הראשונים הוא דאורייתא הלא המה הרי"ף ורא"ש ורמב"ם וסמ"ג ועיטור ומרדכי ובשם ראבי"ה והגה"מ וריטב"א ואף להא"י שמצדד דהוא מדרבנן בחו"ל לא סמך ע"ז להקל אלא בספק דאז יש לסמוך בשעת הדחק על דעת הסוברין דרבנן והוי ספיקא דרבנן אבל לא בודאי חדש וכן התה"ד ג"כ כתב בן ובפסקי תוס' במנחות דכתב דבשל עכו"ם הוא מדרבנן א"כ מדרבנן עכ"פ מיהו אסור ואין לנו מקילין רק רבינו ברוך בעה"ת שכתב להקל במקומות הרחוקין בחו"ל ומעיל צדק בשם ר' אביגדור כהן בשם ריב"א שכתב להקל בשל נכרים לגמרי כמובא בב"ח והם יחידאי נגד כל הני רבנותא הנ"ל וגם כמה מן האחרונים המקילין לא רצו להקל אלא בספק ולא בודאי וגם בשו"ע כאן וביו"ד הלא סתמו כהפוסקים דהוא דאורייתא בכל גווני וגם הרבה מן האחרונים תפסו בן לעיקר ע"כ בודאי מן הראוי ונכון לחוש לכל זה ולפרוש עכ"פ מן ודאי חדש" (בה"ל שם)

²² שו"ע הרב או"ח סי' תפט סעי' ל

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אין הפסח מתיר תבואה חדשה שזרעו אותה תוך שבועיים לפני הפסח²³, ואסור לאכול אותה עד לאחר ט"ז ניסן של שנה הבאה. אבל אם זרעו אותם יותר משבועיים לפני הפסח, ט"ז ניסן של שנה זו מתיר אותם באכילה אף אם נקצרו לאחר מכן, ויש חולקים²⁴ וסוברים שזמן ההשרשה בקרקע הוא שלשה ימים, ולכן מתירים כל שנזרעו ג' ימים קודם ט"ז ניסן, ובשעת הדחק אפשר להקל כשיטה זו בתבואת חוץ לארץ²⁵.

ולפיכך בימינו יש לבדוק מוצרי דגן המיובאים מחו"ל שאין בהם שאלת חדש, ובמיוחד בימות החורף, וכן בירה ומוצריה גם בארץ ישראל יש לבדוק שאין בהם חשש חדש.

²³ נקודות הכסף יו"ד סי' רצ"ג ודגמ"ר שם כי איסור חדש תלוי בהשרשה, ולשיטתם בתבואה משך זמן ההשרשה הוא שבועיים.

²⁴ ש"ך שם סק"ב בשם תרוה"ד

²⁵ שדי חמד מע' חו"מ סי' י' אות מ"ז ובריש מערכת "חדש" בשם שו"ת שאילת שלום ועו"פ, שו"ת מנח"י ח"ו סי' מ"ג, והם מיירי לענין שלא נמצאו הימים לצורך מצות מצוה אלא מחיטים כאלו שנזרעו ג' ימים קודם לפסח, ועיי"ש במנח"י שהתיר במדינת אנגליה שהגשמים שם מרובים והארץ לחה ונרקבים הזרעים ונקלטים מהר וכדברי המהר"ם שיק יו"ד סי' ר"ל.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>